

Utvärdering av utbildningar som leder till psykologexamen

Förstudie

Utvärdering av utbildningar som leder till psykologexamen

Förstudie

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2025

Författare: Karin Stenbeck (Projektledare), Tijana Berselius och Carrie Robson

Diarienummer: 411-00043-25

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Förstudie inför utbildningsutvärdering av utbildningar som leder till psykologexamen	4
Bakgrund till utvärderingen.....	5
Psykologutbildningens utveckling.....	8
En utbildning med högt söktryck som domineras av kvinnor.....	10
Vidareutbildning och specialisering	22
Övergång till forskarutbildning bland examinerade på psykologutbildningen	22
Etableringen på arbetsmarknaden efter psykologexamen	24
Arbetsmarknadsprognos och framtidsutsikter	25
Hur har det gått för utbildningen i tidigare kvalitetsutvärderingar?	27
De nationella examensmålen för psykologexamen är föremål för diskussion	29
Utbildning som leder till psykologexamen får ett nytt nationellt examensmål	32
Bilaga 1.	34

Förstudie inför utbildningsutvärdering av utbildningar som leder till psykologexamen

Innan Universitetskanslersämbetet (UKÄ) startar en utvärdering genomför vi en förstudie. Förstudien är en sammanställning av den kunskap som UKÄ har om den utbildning som ska utvärderas och ger en bakgrundsbeskrivning om varför den ska utvärderas. Den innehåller aktuell statistik om utbildning som leder till psykologexamen, kunskap om och resultat från kvalitetsgranskningar som har gjorts de senaste 20 åren, tillsynsärenden som inkommit, samt andra kunskapsunderlag som på olika sätt berör eller har påverkat utbildning som leder till psykologexamen.

Målgruppen för förstudien är alla som berörs av de utbildningar som utvärderas, som studenter, de lärosäten som ingår i utvärderingen, arbetslivets organisationer och bedömargruppen. Förstudien är också ett viktigt underlag för UKÄ och bidrar till att öka vår kunskap om en utbildning inför en utvärdering.

Statistiken i förstudien redogör bland annat för söktryck, behöriga förstahandssökande, antal nybörjare, genomströmning, etablering på arbetsmarknaden och övergång till forskning. UKÄ arbetar också enligt riktlinjen att statistiken ska vara könsuppdelad för att belysa jämställdhet. Statistiken syftar till att ge en översiktlig bild om utbildningen utifrån ovan nämnda parametrar och bidrar med jämförelser mellan kvinnor och män, över tid och mellan lärosäten som ger psykologutbildningen.

Förstudien är ett underlag som delges berörda av utvärderingen inför det dialogmöte som sker innan utvärderingen startar. På dialogmötet ges möjlighet till diskussion om hur utvärderingens innehåll och genomförande kan anpassas och vilka examensmål eller delar av examensmål som bör ingå i granskningen och varför, samt vilka underlag som ska ingå. För mer information om syftet med förstudien och dialogmötet, se UKÄ:s *Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå* (2023 med revidering 2025).

Bakgrund till utvärderingen

UKÄ genomför ett urval av utbildningsutvärderingar. Urvalet utgår ifrån våra kunskaper och erfarenheter från tidigare granskningar, statistiskt underlag och analyser, tillsynsärenden som inkommit, vår omvärldsbevakning och utifrån vad som framkommit i dialog med lärosäten. Till grund för arbetet ligger regeringens skrivelse *Kvalitetssäkring av högre utbildning*, Skr. 2015/16:76, och UKÄ:s mål och uppdrag.

UKÄ:s senaste utbildningsutvärdering av psykologexamen genomfördes 2012. Då ingick 7 av de 12 lärosäten som idag har tillstånd att ge psykologexamen. Tre lärosäten undantogs från utvärderingen 2011/12, Karolinska Institutet, Mittuniversitet och Linnéuniversitetet.

Anledningen till att dessa lärosäten undantogs var att det vid tillfället för utvärderingen inte fanns några självständiga arbeten att tillgå då dessa lärosäten nyligen inrättat utbildningen. Efter UKÄ:s senaste utvärdering har två lärosäten till beviljats tillstånd att ge psykologexamen. Fem utbildningar som leder till psykologexamen har aldrig utvärderats av UKÄ eller dess föregångare Högskoleverket. Se bild 1 för en sammanställning av vilka utbildningar som har genomgått en kvalitetsutvärdering.

Bild 1. Lärosäten med tillstånd att utfärda psykologexamen och vilka som inte har utvärderats av UKÄ.

Historik: lärosäten som ger psykologexamen

- **1993** Uppsala universitet, Lunds universitet, Universitetet i Göteborg, Universitetet i Umeå och Stockholms universitet har tillstånd att utfärda psykologexamen
- **1995** Linköpings universitet får examenstillstånd
- **2002** Örebro universitet får examenstillstånd
- **2005** Karolinska Institutet får examenstillstånd
- **2007** Mittuniversitetet får examenstillstånd
- **2010** Linnéuniversitetet får examenstillstånd
- **2014** Karlstads universitet får examenstillstånd
- **2024** Luleå tekniska universitet får examenstillstånd

2003/04 utvärderar Högskoleverket psykologexamen

- Göteborgs universitet
- Linköpings universitet
- Lunds universitet
- Stockholms universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet

2011/12 utvärderar Högskoleverket psykologexamen

- Göteborgs universitet
- Linköpings universitet
- Lunds universitet
- Stockholms universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet

Utbildningar som undantogs från utvärdering 2011/12

- Karolinska Institutet
- Mittuniversitetet
- Linnéuniversitetet

Utbildningar som inte har utvärderats av UKÄ

- Karolinska institutet
- Mittuniversitetet
- Linnéuniversitetet
- Karlstads universitet
- Luleå tekniska universitet (examenstillstånd beviljat 2024)

Hur ser behovet av en utvärdering ut?

I samband med att UKÄ under 2023 började planera för kommande utbildningsutvärderingar fick lärosätena som ger psykologutbildning rangordna behovet av en nationell utvärdering. Det gjordes genom en enkät som UKÄ skickade ut. De gavs även möjlighet att i fritextsvar uttrycka för och nackdelar med en utvärdering.

Av de tio lärosäten som svarade rangordnade sju lärosäten behovet av en utvärdering av utbildning som leder till psykologexamen på plats 1–3¹ vilket indikerar att en utvärdering ses som högt prioriterad. Ett par lärosäten lyfte att en granskning av psykologutbildningen bör prioriteras då det var länge sedan utbildningen utvärderades av UKÄ. Sedan den senaste utvärderingen 2011/12 har utbildningen också fått ett nytt examensmål och nya lärandemål och ett par psykologprogram har nya examinationsformer, exempelvis Objective Structured Clinical Examination (OSCE). Majoriteten av lärosätena uttryckte behovet av en nationell bild avseende utbildning som leder till psykologexamen.

Samtidigt nämnde flera lärosäten att en extern utvärdering är resurskrävande och till viss del överlappar med interna utvärderingar. Det ses som svårt att hinna omhänderta och utveckla de resultat och utvecklingsområden som framkommit, och se effekten av dem, innan en ny granskning initieras. Ett lärosäte nämnde också att en utvärdering kan bidra till att programmet blir styrt av likriktning och värderingar som går emot lärosätets egna utvecklingspotential och omgivande samhälle.

Om psykologexamen

Psykologutbildningen omfattar 300 högskolepoäng, är en yrkesexamen på grundnivå och avancerad nivå och leder till psykologexamen. Utbildningen ger behörighet att söka forskarutbildning i psykologi. Utbildningens mål regleras i högskoleförordningen (1993:100), bilaga 2.

Psykologexamen och ett års föreskriven praktisk tjänstgöring (PTP) ger behörighet att ansöka om legitimation hos Socialstyrelsen.

---

¹ Av de elva lärosäten som gav utbildningen 2023 har tio rangordnat på en skala 1–6 i vilken grad man ser behovet av en utvärdering av psykologexamen, där 1 är störst behov och 6 är minst behov.

Psykologutbildningens utveckling

Psykologutbildningen i Sverige har utvecklats från en akademiskt och teoretisk inriktad utbildning till en sammanhållen professionsutbildning.² År 1953 fastställdes den första studieordningen med ämnena psykologi, pedagogik och sociologi samt statistik som tillval. Psykologi och pedagogik betraktades som likvärdiga ämnen. Praktiska moment låg utanför utbildningen.

Under 1960-talet växte kraven på en femårig utbildning, och med 1969 års studieordning förändrades upplägget för psykologutbildningen. Det kom en mer praktiskt orienterad påbyggnadsutbildning, Tillämpning inom Grundutbildning (TIG), där praktik ingick tillsammans med kurser i utredning och behandling, socialkunskap, problemformulering och självständigt arbete. Denna ersattes senare av Psykologutbildning efter Grundutbildning (PEG) (1972), som byggdes upp med fokus på psykologens arbetsfunktioner, nämligen utredning av individer, grupper och organisationer och av den fysiska miljön. I PEG-utbildningen infördes även klientarbete. Vid den här tiden var psykologutbildningen fortfarande delad och den yrkesförberedande påbyggnadsutbildningen hade begränsat antal platser.

Den statlig reglerade psykologlegitimationen 1978 banade väg för en enhetlig femårig psykologlinje som inrättades 1982. Utbildningen var en generalistutbildning vilket innebar att den examinerade psykologen skulle kunna arbeta inom vilket som helst av psykologens verksamhetsområden. I enlighet med 3 kap. 13 § i högskoleförordningen³ innebar det också krav på en fastställd central utbildningsplan för alla lärosäten som gav psykologutbildningen. Det gällde för såväl psykologlinjen som psykologutbildning efter grundutbildning (påbyggnadslinje). En viktig förändring 1982 var att lärosätena inom ramen för psykologutbildningen skulle ge en grundläggande psykoterapiutbildning som motsvarade den så kallade ”steg ett” utbildning som tillkom 1977.

Vid 1993 år studieordning gavs lärosätena större möjligheter att själva utforma utbildningarna och dess innehåll, men den grundläggande strukturen för utbildningen förblev i stort sett orörd.

---

² Högskoleverket 2004, Utvärdering av grundutbildning i psykologi på fristående kurser och psykologprogram samt forskarutbildning i psykologi vid svenska universitet och högskolor. Rapportserie 2004:11 R

³ SFS 1977:263. Högskoleförordning.

Ett hårt reglerat linjesystem ersätts av examensordningen och examensmål

Med 1993 års högskolereform bestämmer högskolan självständigt hur utbildningen organiseras och genomförs. Ett hårt reglerat linjesystem ersättes av examensordningen och examensmål som studenterna ska uppnå. Examensmålen är gemensamma för utbildningar oavsett inriktning.

Hur målen ska uppnås är upp till varje lärosäte att besluta. Eftersom utbildningars innehåll inte är reglerade kan de få olika utformning på olika lärosäten (SOU 2015:70).

Psykologutbildningen idag

Psykologutbildningen är än idag en generalistutbildning, med en bred teoretisk och praktisk bas för yrkesutövning. Psykologer kan arbeta inom flera olika sektorer och områden i samhället.⁴ Utbildningen ger kompetens att utreda, diagnostisera och behandla olika psykiska sjukdomar samt att arbeta med förebyggande och hälsofrämjande insatser hos både barn och vuxna.⁵

Psykologutbildningarnas struktur och upplägg skiljer sig inte nämnvärt mellan de olika lärosätena som ger utbildningen. Under de första två-tre åren omfattas utbildningen av obligatoriska kurser på grundnivå inom relevanta ämnesområden för utbildningen. Mot mitten och den senare delen av utbildningen ligger fokus på klinisk tillämpning och fördjupning. Många program har i den senare delen av utbildningen valbara kurser/fördjupning. Studenten ska också inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete om minst 30 högskolepoäng. Det finns idag en större variation när det handlar om vilka terapeutiska inriktningar ett program har och hur omfattande klientarbetet är.

Psykolog är en skyddad yrkestitel i hälso- och sjukvården

Psykolog är en skyddad yrkestitel i hälso- och sjukvården. Det är bara PTP-psykologer och legitimerade psykologer som har rätt att kalla sig psykolog.

Arbete som psykolog inom hälso- och sjukvården förutsätter legitimation som psykolog, vilket innebär att samhället garanterar en kvalitetssäkring av psykologisk kompetens.

---

⁴ Universitetskanslersämbetet 2022, Psykologexamen. Revideringsbehov av två examensmål – rapportering till regeringen. Rapport 2022:7

⁵ Psykologförbundet. "Vad gör en psykolog?". <https://www.psykologforbundet.se/om-oss/vad-gor-en-psykolog/> (hämtad 2025-02-17)

Lärosäten som har tillstånd att utfärda psykologexamen

Tolv lärosäten har idag tillstånd att utfärda psykologexamen. Samtliga lärosäten står under statligt huvudmannaskap.

Tabell 1. Lista över lärosäten som har tillstånd att utfärda psykologexamen

Lärosäte
Göteborgs universitet
Karlstads universitet
Karolinska institutet
Linköpings universitet
Linnéuniversitetet
Luleå tekniska universitet
Lunds universitet
Mittuniversitetet
Stockholms universitet
Umeå universitet
Uppsala universitet
Örebro universitet

En utbildning med högt söktryck som domineras av kvinnor

Psykologutbildningen är en utbildning med högt söktryck. Antalet programnybörjare och helårsstudenter har ökat över tid, i takt med att antalet utbildningar har blivit fler. Utbildningen domineras av kvinnor och det är fler kvinnor än män som är behöriga förstahandssökande och som är nybörjare på psykologutbildningen. Det är också fler kvinnor än män som tar ut examina och som genomför och slutför utbildningen (examensfrekvens). Vad gäller etablering på arbetsmarknaden efter psykologexamen, ligger den de senaste åren omkring 80–90 procent för både män och kvinnor. Vid flera tillfällen har etableringsgraden varit något högre bland män, men de senaste åren har skillnaderna mellan könen jämnats ut.

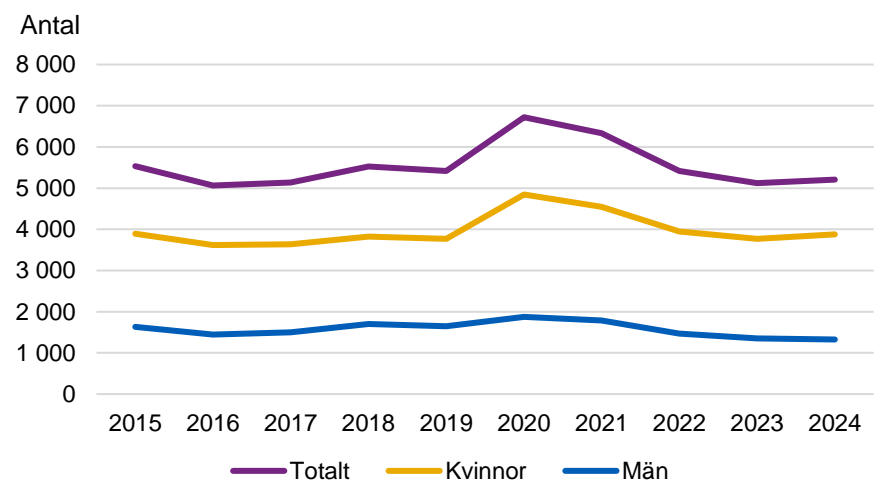
Uppgifterna i det här avsnittet har tagits från UKÄ:s statistikdatabas *Högskolan i siffror*.⁶

⁶ Universitetskanslersämbetet 2025 *Högskolan i Siffror*, <https://www.uka.se/vara-resultat/statistik/hogskolan-i-siffror> (2025-03-21)

Antal behöriga förstahandssökande varierar över tid

I diagram 1 presenterar vi antal behöriga förstahandssökande⁷ till psykologutbildningen mellan höstterminerna 2015–2024. Under denna tidsperiod har antalet sökande varierat mellan cirka 5 000 till 7 000. Hösten 2020 syns en tydlig ökning till över 6 700 sökande och efter hösten 2021 har antalet sjunkit. En förklaring till den tydliga ökningen av antalet sökande 2020 och 2021 kan delvis förklaras av coronapandemin. Sedan hösten 2022 har antalet sökande legat mer stabilt runt 5 200.

Diagram 1. Antal behöriga förstahandssökande till program mot psykologexamen totalt och uppdelad på kvinnor och män, hösttermin 2015 till 2024.

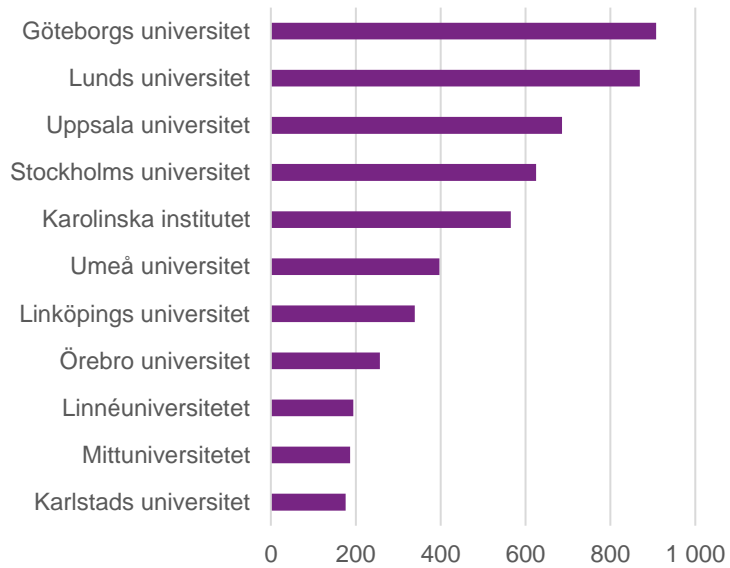

Det är genomgående betydligt fler kvinnor som söker till psykologutbildning jämfört med män. Hösten 2024 var det omkring 2 200 kvinnor och omkring 1 300 män som var sökande.

I diagram 2 ser vi antalet sökande uppdelat på olika lärosäten höstterminen 2024. Statistiken ger en uppfattning om presumtiva studenternas preferenser att antas till en utbildning vid ett visst lärosäte, höstterminen 2024. Göteborgs universitet har högst antal sökande, tätt följt av Lunds universitet.

⁷ Behöriga förstahandssökande benämns vidare i texten som sökande.

Diagram 2. Behöriga förstahandssökande till program mot psykologexamen, uppdelad på olika lärosäte, höstterminen 2024.

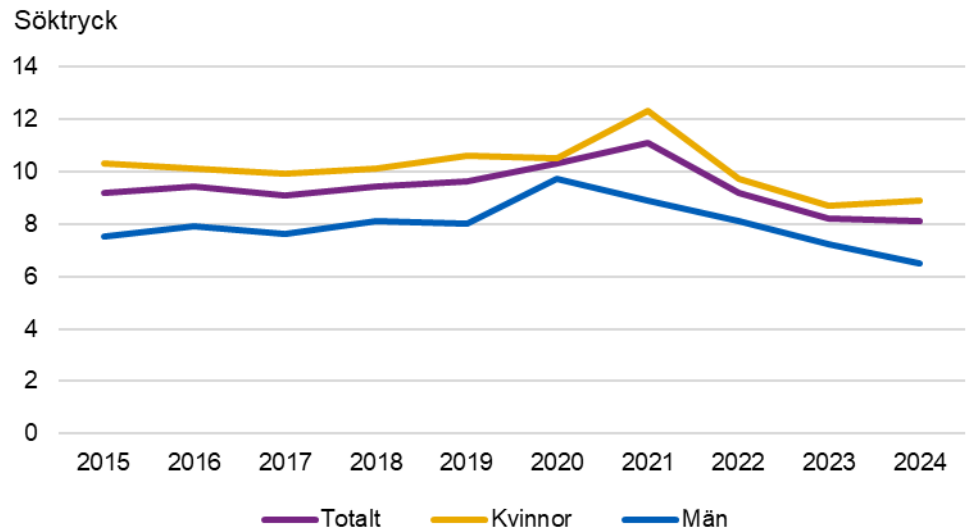
Behöriga förstahandssökande

Behöriga förstahandssökande är sökande som är behöriga till sitt i första hand sökta alternativ.

Högt söktryck till psykologutbildningen

Nedanstående diagram 3 visar söktrycket till psykologutbildningen under höstterminerna 2015–2024. Söktrycket beräknas som antalet förstahandssökande per antagen. Söktrycket är genomgående högt och mellan höstterminerna 2015 och 2019 låg söktrycket kring 9–9,5 sökande per antagen. En tydlig ökning skedde under hösten 2020 till drygt 10, och nådde sin topp hösten 2021 med 11,1 sökande per antagen. De senaste höstterminerna har det dock funnits ett minskat söktryck och det var hösten 2024 något lägre än för tio år sedan.

Diagram 3. Söktryck (beräknat som antal behöriga förstahandssökande per antagen) till program mot psykologexamen totalt och uppdelad på kvinnor och män, hösttermin 2015 till och med hösttermin 2024.

Söktrycket är genomgående högre bland kvinnor jämfört med män. Bland kvinnor har det legat omkring 10 sökande per plats och nådde en topp hösten 2021 med ungefär 12 sökande per antagen. Söktrycket bland män har under samma tidsperiod varit något lägre. Hösten 2024 var söktrycket bland män ungefär 7 sökande per antagen till hösten 2024.

På program mot psykologexamen var söktrycket rekordhøgt under 2020 och 2021 och antalet behöriga förstahandssökande steg också kraftigt från året 2019, samtidigt som antalet nybörjare ökade. Under coronapandemin höstterminen 2020 och 2021 var det totala antalet registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå på rekordhøga nivåer. Flera yrkesprogram inom vård- och omsorgsområdet ökade kraftigt sitt sökantal inför höstterminen 2020.⁸ Uppgången under dessa två åren kan delvis förklaras av pandemin, och därmed ett ökat intresse för högskolestudier. Regeringen tillförde även under 2020 extra medel till lärosätena i syfte att utöka antalet studieplatser, vilket gjorde det möjligt för lärosätena att ta emot rekordmånga studenter höstterminen 2020.

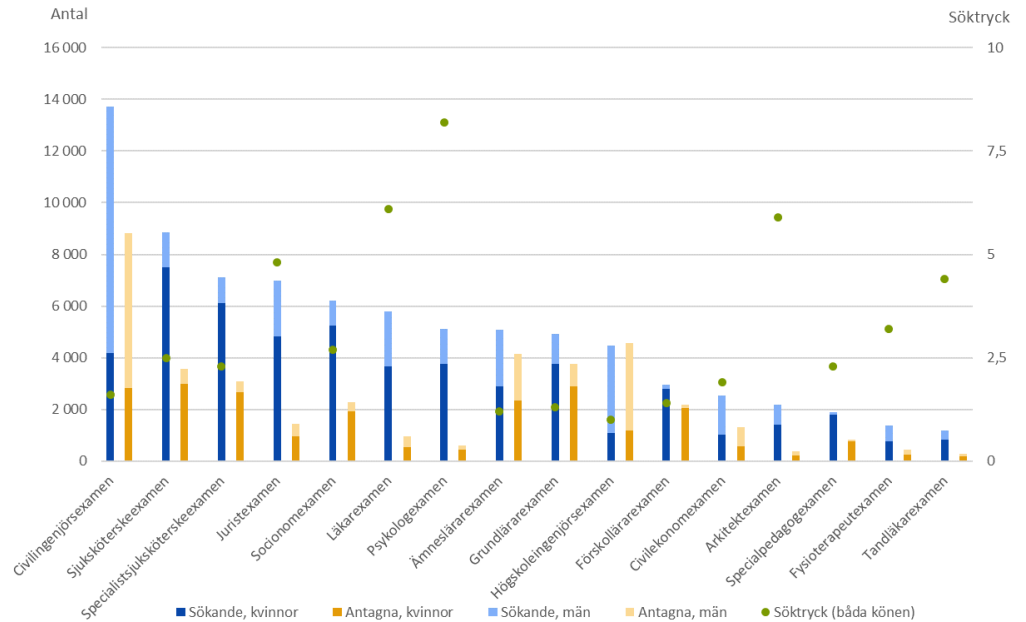
Psykologutbildningen har under flera år haft det högsta söktrycket bland de större yrkesexamensprogrammen.⁹ Åren 2023 och 2024 låg söktrycket på 8,2 respektive 8,1 behöriga förstahandssökande per antagen, och program mot psykologexamen fortsätter därmed vara de yrkesexamensprogram som har högst söktryck.¹⁰

⁸ Universitetskanslersämbetet 2021, Universitet och högskolor årsrapport 2021. Rapport 2021:17.

⁹ Universitetskanslersämbetet 2022, Universitet och högskolor årsrapport 2022. Rapport 2022.

¹⁰ Universitetskanslersämbetet 2024, Universitet och högskolor årsrapport 2024. Rapport 2024:21

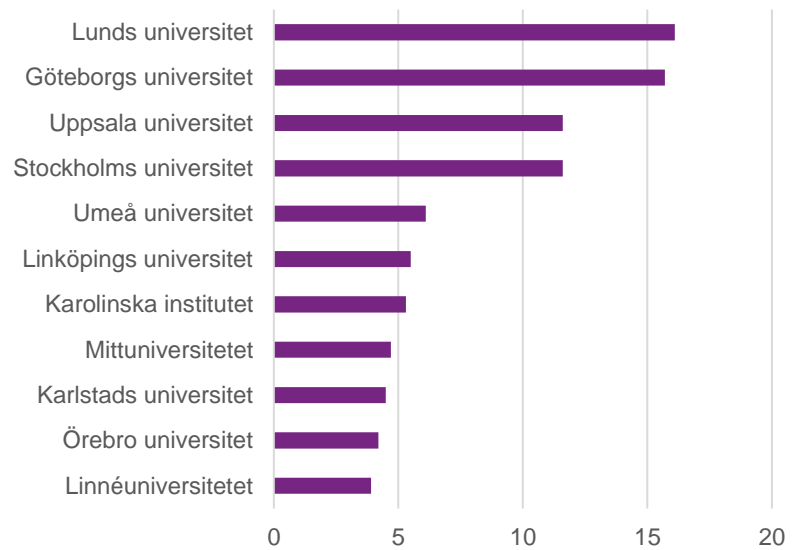
Diagram 4. Antal behöriga förstahandssökande och antagna samt söktryck på yrkesexamensprogram höstterminen 2023, uppdelat på kvinnor och män. Program med minst 1 000 behöriga förstahandssökande redovisas. Söktryck (beräknat som antal behöriga förstahandssökande per antagen) avläses på skalan till höger.

Söktryck mellan olika lärosäten

Söktrycket till psykologutbildningen uppdelat på lärosäten presenteras i diagram 5 och avser höstterminen 2024. Då hade Lunds universitet högst söktryck med 16,1 förstahandssökande per plats, följt av Göteborgs universitet med 15,7. Linnéuniversitetet hade lägst söktryck med 3 förstahandssökande per plats, följt av Örebro universitet med 4,2.

Diagram 5. Söktryck till program mot psykologexamen, uppdelad på olika lärosäte, höstterminen 2024.

Utbildning som leder till psykologexamen har många fler sökande än antalet platser. Samtidigt som söktrycket är högt är psykologyrket ett bristyrke och enligt färsk prognos kan antalet utbildade idag och flera år framöver inte möta arbetsmarknadens behov av utbildade psykologer. Se avsnittet arbetsmarknadsprognos och framtidsutsikter.

Söktryck

Det totala söktrycket beräknas utifrån antalet behöriga förstahandssökande per antagen, oavsett tidigare högskolestudier.

Antalet programnybörjare ökar över tid

Antalet nybörjare på psykologutbildningarna har legat omkring 500 personer den senaste tioårsperioden, se diagram 6. En stadig ökning sker från hösten 2013 till hösten 2019. Vi ser en tydlig ökning hösten 2020 som följs av en liten nedgång, men de senaste två höstterminerna har antalet nybörjare legat kvar på en hög nivå, runt 560 personer.

Diagram 6. Antal nybörjare till program mot psykologexamen totalt och uppdelad på kvinnor och män, hösttermin 2014 till 2023.

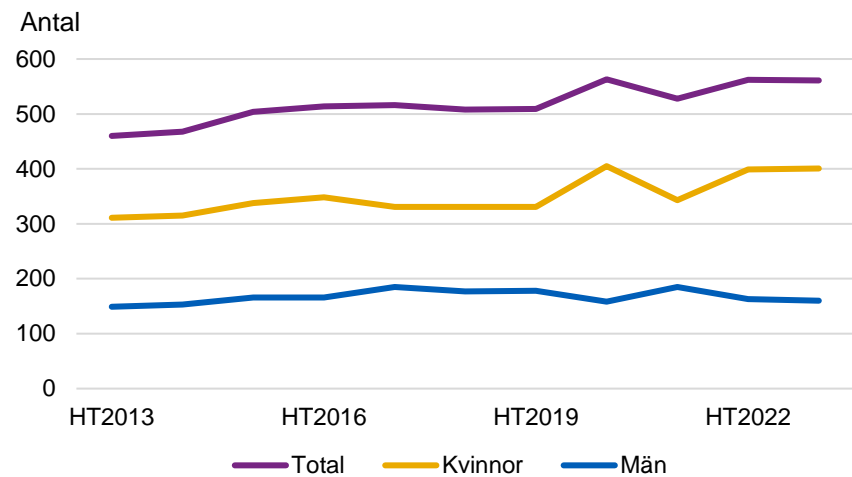

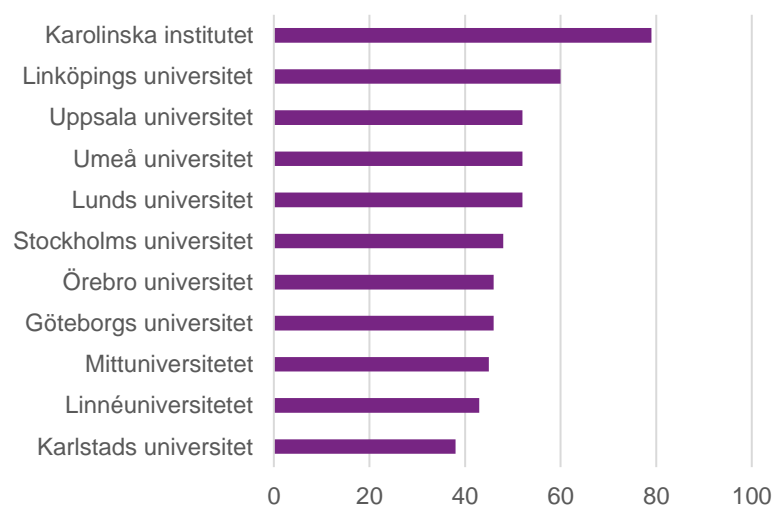
Diagram 6 visar också att antalet kvinnor på psykologutbildningen har legat stabilt sedan höstterminen 2013, för att sedan öka under de senaste åren. Antalet män har i sin tur legat stabilt för att på senare år minska något. Under pandemiåret 2020 ser vi en kraftig ökning av antalet kvinnor på utbildningen samtidigt som antalet män är det lägsta.

Trots att antalet nybörjare ökat totalt sett är skillnad i könsfördelningen procentuellt hög. Andelen kvinnor har legat mellan 64–72 procent. Andelen män har legat mellan 28–36 procent.

Programnybörjare per lärosäte

Diagram 7 visar antalet nybörjare per lärosäte höstterminen 2023. Flest antal nybörjare har Karolinska institutet med 79 nybörjare, därefter följer Linköpings universitet (60) och Uppsala universitet (52). Lägst antal nybörjare har Mittuniversitetet (45), Linnéuniversitetet (43) och Karlstads universitet (38).

Diagram 7. Antal nybörjare på program mot psykologexamen, uppdelad på olika lärosäte, hösttermin 2023.

Som vi presenterade i diagram 5 är Lunds universitet, Göteborgs universitet, Uppsala universitet och Stockholms universitet de lärosäten som har de högsta söktrycket. En jämförelse mellan diagram 5 och 7 visar att det inte finns någon stark koppling mellan söktrycket och antalet nybörjare. Högst söktryck har psykologutbildningen vid Lunds universitet, medan Karolinska institutet har flest antal nybörjare.

Programnybörjare

Med programnybörjare anses studenter som för första gången är registrerad på något utbildningsprogram som normalt leder till en viss examen.

Antalet helårsstudenter har ökat över tid

Helårsstudenter är en måttenhet på utbildningsvolym. En helårsstudent motsvarar en student som är registrerad för heltidsstudier under ett läsår. Två studenter som registrerar sig för halvtidsstudier under ett läsår blir tillsammans en helårsstudent.

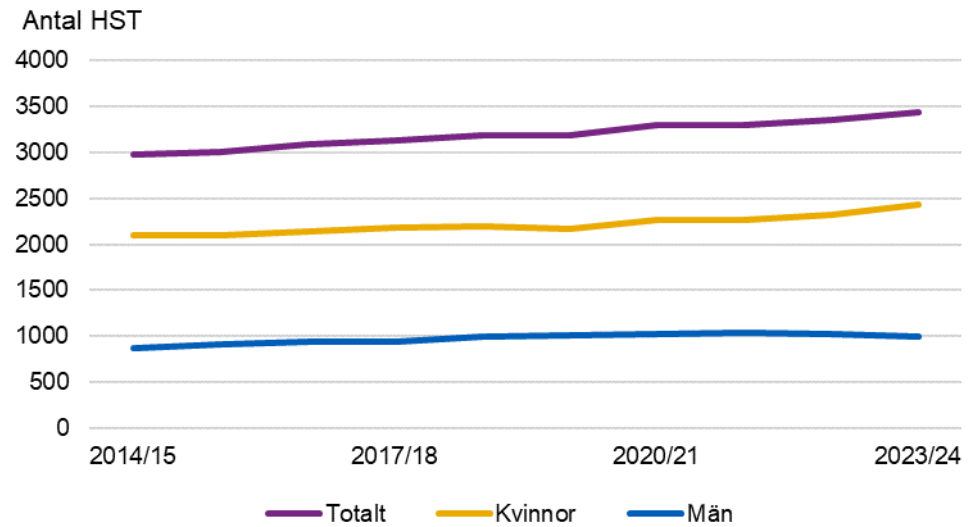
UKÄ:s statistik visar på att det överlag är fler kvinnor än män i högskolan. Under höstterminen 2023 var 61 procent av de registrerade studenterna kvinnor och 39 procent män. Skillnaden mellan könen inom högskoleområdet har ökat från 4 procentenheter 1977 till omkring 23 procentenheter år 2023.¹¹

Även antalet helårsstudenter på psykologutbildningen har ökat över tid, från cirka 2 970 helårsstudenter läsår 2014/15 till cirka 3 430 helårsstudenter läsår 2023/24, se diagram 8.

---

¹¹ Jämställdhet i statistiken - <https://www.uka.se/sa-fungerar-hogskolan/om-jamstalldhet-i-hogskolan/flikar/jamstalldhet-i-statistiken> (uppdaterat 20 januari 2025).

Diagram 8. Antal helårsstudenter på program mot psykologexamen totalt samt uppdelad på kvinnor och män, läsår 2014/15 till 2023/24.

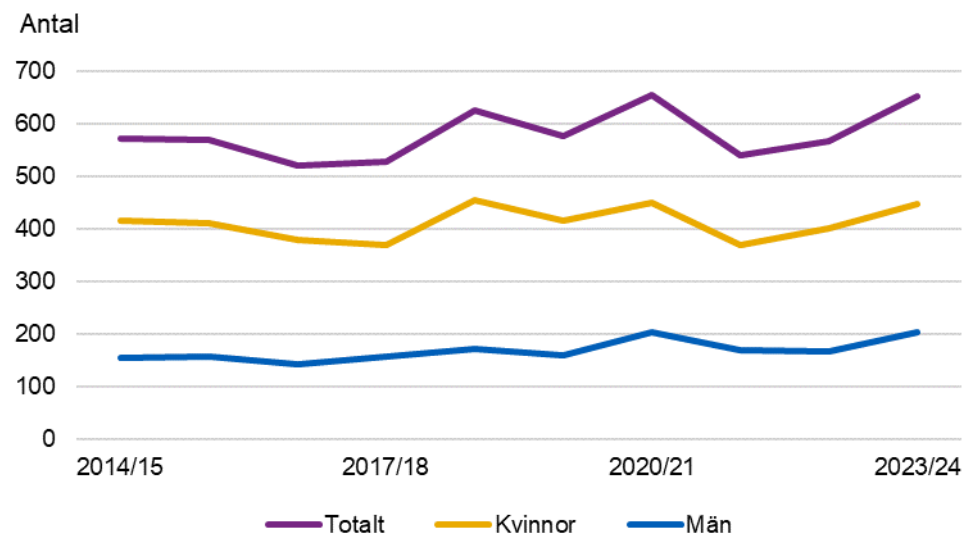

När det gäller antalet helårsstudenterna uppdelat på kvinnor och män ser vi att antalet kvinnor ökar medan antalet män ligger på en stabil nivå för att sedan minska något.

Antal utfärdade psykologexamina

Diagram 9 nedan visar på antalet utfärdade psykologexamina för läsåren 2014/15 till 2023/24. Antalet utfärdade psykologexamina varierar mellan som lägst 522 läsåret 2016/17 och som högst 656 under läsåret 2020/21. Läsåret 2023/24 var det återigen på ungefär samma nivå som 2020/21.

Diagram 9. Antal utfärdade examina från program mot psykologexamen totalt och uppdelad på kvinnor och män, läsår 2014/15 till 2023/24.

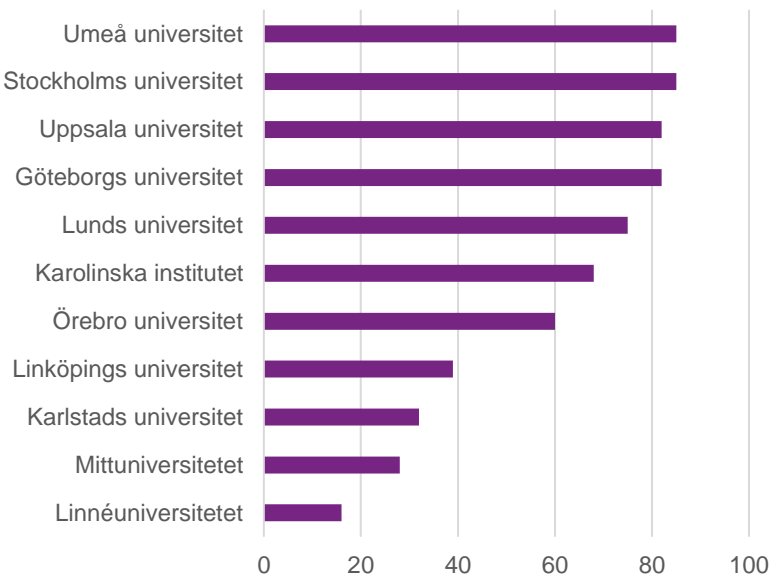

Antal utfärdade examina under perioden 2014/15 till 2023/24 har legat på omkring 400 för kvinnor och strax under 200 för män.

Antal utfärdade examina per lärosäte

Under läsåret 2023/24 utfärdade Umeå universitet och Stockholms universitet flest examina (85). Lägst antal examina utfärdades av Linnéuniversitetet (16) följt av Mittuniversitetet (28).

Diagram 10. Antal utfärdade examina på program mot psykologexamen uppdelat per lärosäte läsåret 2023/24.

Antal utfärdade examina vid ett lärosäte beror på flera faktorer, som antalet nybörjare på ett program och studenternas genomströmning. Diagrammet ovan bör läsas och förstås i relation till övrig statistik i förstudien, exempelvis antalet nybörjare på program mot psykologexamen, uppdelad på olika lärosäte, diagram 7.

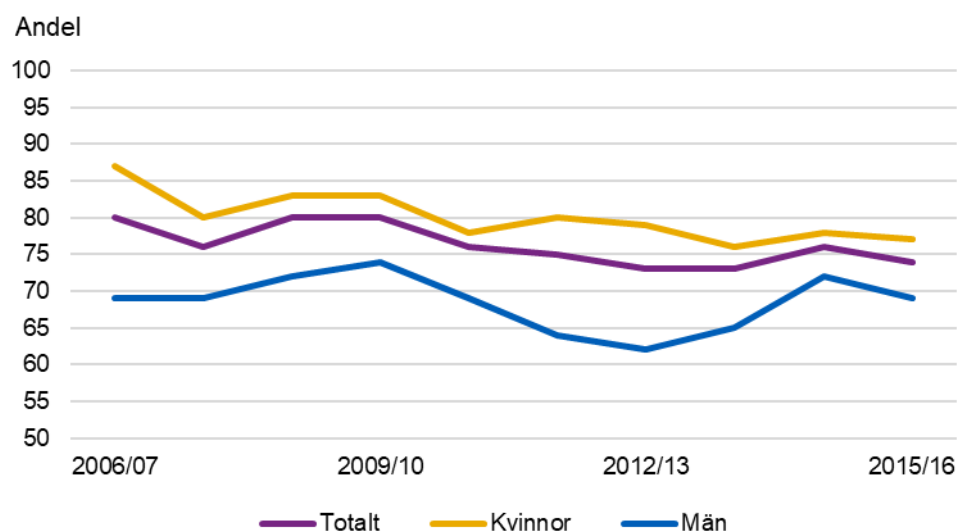
Stabil genomströmning över tid

Här beskriver vi genomströmning på psykologutbildningen genom att presentera uppgifter om examensfrekvens. Examensfrekvens visar andelen nybörjarna som har tagit ut examen inom programmets nominella studietid (i det här fallet fem år) plus tre år.

Diagram 11 visar att det är en relativt hög examensfrekvens på psykologutbildningen, men att det har skett något av en minskning under de senaste tio åren. De senaste uppgifterna ligger på omkring 74 procent vilket innebär att ungefär tre av fyra studenter som påbörjar psykologutbildningen fullföljer studierna och tar examen.

Sammantaget visar statistiken att psykologutbildningen, i takt med att den har expanderat, fortsätter att locka många sökande studenter som i hög grad genomför och slutför sin utbildning.

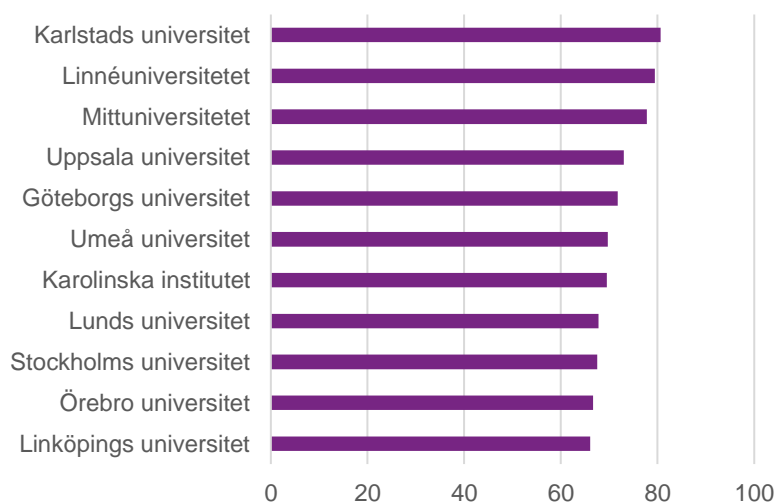
Diagram 11. Genomströmning (examensfrekvens) för nybörjare på program mot psykologexamen, nybörjarläsåret 2006/07–2015/16. Notera brutna y-axel.

Under perioden 2006/07 till 2015/16 varierar genomströmningen (examensfrekvens) för kvinnliga nybörjare mellan 76–87 procent och för manliga nybörjare mellan 62–74 procent. Det visar på att kvinnor genomför och slutför utbildningen i något högre grad än män.

Genomströmning uppdelat per lärosäte presenteras i diagram 12 nedan. Karlstads universitet är det lärosäte där högst andel (81 procent) av studenterna som påbörjade utbildningen under läsåret 2016/17 har fått en psykologexamen utfärdad inom nominell studietid (fem år) plus tre år. Lägst andel finns vid Linköpings universitet (66 procent), följt av Örebro universitet (67 procent).

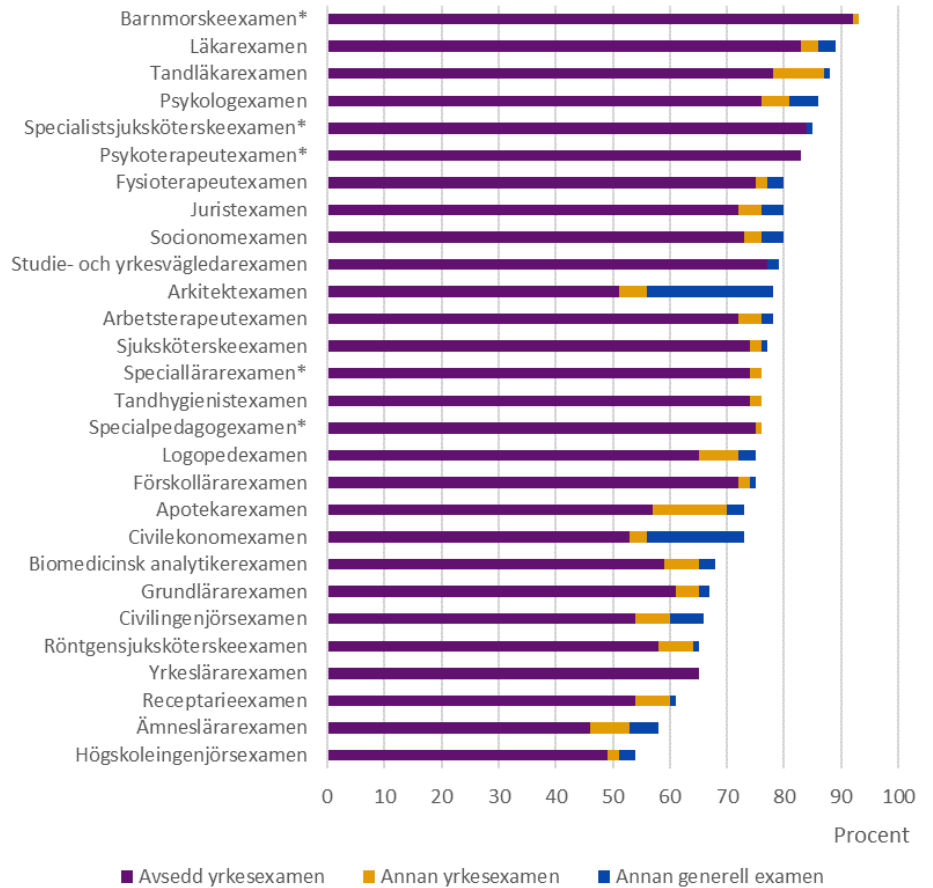
Diagram 12. Genomströmning (examensfrekvens) för nybörjare på program mot psykologexamen, nybörjarläsåret 2015/16, uppdelad på olika lärosäten.

Statistiken visar på att alla psykologutbildningar i Sverige har ett högt söktryck och antar studenter med höga meritvärden.

Psykologutbildningen är också ett av de yrkesprogram som har högst examensfrekvens. Diagram 13 visar examensfrekvens bland nybörjare på yrkesexamensprogram som har följts upp till och med läsåret 2021/22.¹²

Diagram 13. Examensfrekvens (procent) inom nominell studietid plus tre år, uppdelat efter avsedd yrkesexamen, annan yrkesexamen och annan generell examen. Nybörjare på yrkesexamensprogram uppföljda till och med läsåret 2021/22. Program med minst 200 nybörjare redovisas (* indikerar påbyggnadsutbildning).

Genomströmningen är beräknad utifrån andelen av nybörjarna per läsår som har tagit ut examen inom programmets nominella studietid (i det här fallet fem år) plus tre år.

¹² Universitetskanslersämbetet 2024, Universitet och högskolor årsrapport 2024. Rapport 2024:21.

Vidareutbildning och specialisering

Den som har en psykologexamen har flera möjligheter till vidareutbildning.

Den som har erlagd psykologexamen (enligt 1982 års studieordning eller senare) kan söka psykoterapeututbildningen och vidareutbilda sig till legitimerad psykoterapeut. Utöver erlagd psykologexamen kan behörighetskraven variera mellan olika utbildningsprogram.¹³ Psykologexamen ger också behörighet att söka forskarutbildning i psykologi.

En legitimerad psykolog kan även specialisera sig inom något av psykologins fält genom specialistutbildning. Sedan 1992 driver Psykologförbundet en reglerad specialistutbildning för psykologer. Utbildningen bedrivs utifrån psykologförbundets specialistordning som reglerar specialiteter och kompetensnivåer inom psykologprofessionen och ger behörighet som specialistpsykolog. På specialistutbildningen kan psykologen välja en avgränsning inom generalistutbildningen för att bli specialkompetent inom det fältet. Det är Psykologförbundet som ackrediterar utbildningarna och ger intyg om specialistbehörighet.¹⁴

Övergång till forskarutbildning bland examinerade på psykologutbildningen

Omkring 5 procent av studenter som tagit psykologexamen mellan läsåren 2014/15–2017/18 började på en forskarutbildning senast läsåret 2022/23. Av dessa är övergången till forskarutbildning högre hos män än hos kvinnor. Mellan läsåren 2014/15–2017/18 började 4,1 procent kvinnor och 7,3 procent män på forskarutbildning, trots att det är betydligt fler kvinnor bland de examinerade på program som leder till psykologexamen.

Stora skillnader i övergång till forskarutbildning

Enligt UKÄ:s årsrapport 2024 är det stora skillnader i övergång till forskarutbildning bland examinerade från olika yrkesexamensprogram, se tabell 2.¹⁵

Tabell 2. Övergången (procent) till utbildning på forskarnivå till och med läsåret 2022/23 för examinerade studenter med generell examen, yrkesexamen och konstnärlig examen läsåren 2014/15–2017/18, totalt och uppdelat på kvinnor och män. De 20 största yrkesexamina redovisas (.. anger att antalet examinerade som påbörjat utbildning på forskarnivå understiger 5).

¹³ Akademikerförbundet SSR. "Utbildning för leg. psykoterapeuter". <https://akademssr.se/lon-karriar/yrkesfragor/leg-psykoterapeut/utbildning-leg-psykoterapeuter>. (Hämtad 2025-02-18)

¹⁴ Psykologförbundet. "Specialistutbildning".

<https://www.psykologforbundet.se/specialistutbildning/>. (Hämtad 2025-02-18).

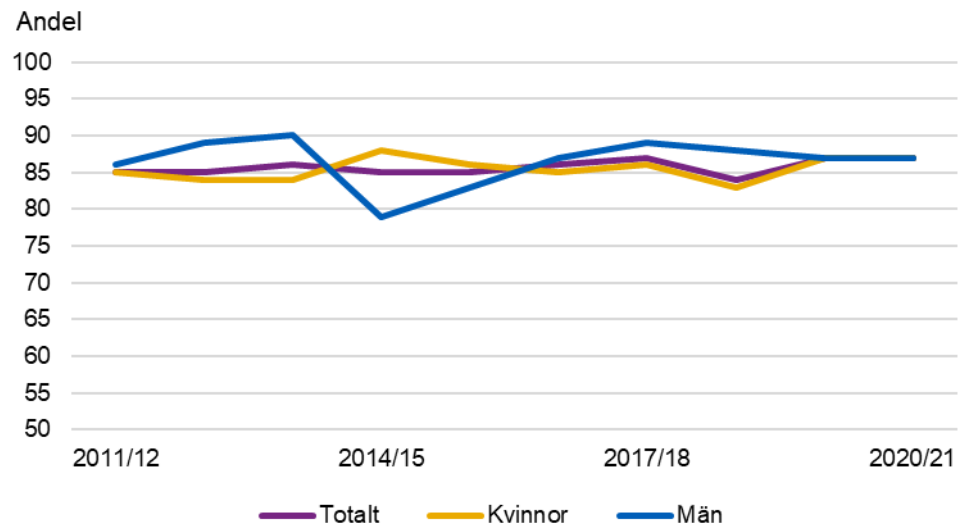
¹⁵ Universitetskanslersämbetet 2024. Universitet och högskolor Årsrapport 2024:21

Examen	Totalt (%)	Kvinnor (%)	Män (%)
Totalt	3,2	2,4	4,6
Generella examina totalt	3,9	3,1	5,1
Yrkesexamina totalt	2,4	1,6	4,0
Läkarexamen	15,2	13,1	17,6
Civilingenjörsexamen	7,1	6,5	7,4
Psykologexamen	5,0	4,1	7,3
Specialistsjuksköterskeexamen	2,1	2,0	2,9
Ämneslärarexamen	2,1	2,0	2,1
Fysioterapeutexamen	1,5	1,2	2,3
Biomedicinsk analytikerexamen	1,4	1,4	..
Barnmorskeexamen	1,3	1,2	..
Juristexamen	1,2	0,9	1,6
Speciallärarexamen	0,9	0,9	..
Högskoleingenjörsexamen	0,9	0,9	0,8
Specialpedagogexamen	0,8	0,7	..
Äldre lärarexamen	0,7	0,5	1,2
Civilekonomexamen	0,5	0,5	0,5
Arbetsterapeutexamen	0,4	0,3	..
Socionomexamen	0,4	0,3	1,1
Yrkeslärarexamen	0,3	0,4	..
Grundlärarexamen	0,2	0,2	..
Sjuksköterskeexamen	0,2	0,2	0,2
Förskollärarexamen	0,2	0,2	..
Konstnärliga examina totalt	0,6	0,7	0,5

Etableringen på arbetsmarknaden efter psykologexamen

Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden 1–1,5 år efter erhållen psykologexamen är mycket god, se diagram 14. Den har legat stadigt omkring 85 procent, för att sedan öka något till 87 procent.

Diagram 14. Etableringsgrad 1–1,5 år efter avlagd examen för examinerade läsåren 2011/12 - 2020/21 från psykologutbildningen totalt och uppdelad på kvinnor och män.

Etableringsgraden för både män och kvinnor ligger omkring 80–90 procent de senaste åren. Vid flera tillfällen har etableringsgraden varit något högre bland män, förutom bland de som tog examen läsår 2014/15. De senaste åren har könsskillnaderna jämnats ut och har varit 87 procent bland både kvinnor och män.

Etableringsgraden på över 85 procent stärker bilden av psykologutbildningen som en yrkesutbildning med goda möjligheter till jobb efter examen. Kopplat till föregående avsnitt om ett ökat antal nybörjare och antal utfärdade examina kan vi dra slutsatsen att även då fler personer utbildar sig till psykologer och tar ut examen, ligger etableringsgraden stabilt på en hög nivå, under den observerade tidsperioden. Det tyder på en hög efterfrågan av utbildade psykologer på arbetsmarknaden. En vidare diskussion om framtidsutsikter presenteras längre nedan i texten.

Enligt UKÄ:s data har vi kunnat identifiera de fyra vanligaste yrken 1–1,5 år efter avlagd examen för etablerade med psykologexamen. UKÄ har tittat på examinerade från psykologutbildningen läsåret 2020/21. Det vanligaste yrket är psykolog där omkring 92 procent etablerar sig efter avlagd examen. Därefter kommer yrket som behandlingsassistent och specialpedagoger med flera, där 1 procent börjar arbeta. Även 1 procent går vidare som vårdare, boendestödare och 6 procent etablerar sig i övriga yrken.

Etablering på arbetsmarknaden

För att räknas som etablerad på arbetsmarknaden krävs att individen uppfyller följande kriterier det aktuella uppföljningsåret (2022):

- Personen är sysselsatt i november månad enligt den definition som SCB använder i sysselsättningsregistret.
- Den sammanräknade arbetsinkomsten under året ska överstiga 268 700 kronor.
- Det ska inte finnas några händelser som indikerar perioder av arbetslöshet (på heltid eller deltid) eller att personen varit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsmarknadsprognos och framtidsutsikter

Enligt Arbetskraftsbarometern¹⁶ från 2022 uppger cirka 75 procent av arbetsgivarna att det idag råder brist på psykologer med yrkeserfarenhet. Under året 2021 fanns det runt 12 800 yrkesarbetande med en psykologutbildning. Omkring 65 procent arbetar inom vård och omsorg, 10 procent inom offentlig förvaltning och 12 procent inom utbildningssektorn (hälften arbetar inom eftergymnasial utbildning).

Av Sveriges Akademikers Centralorganisations (SACO-S) rapport framgår det att bristen på psykologer i både regional och kommunal verksamhet är stor och har ökat under de senaste åren. Även om arbetslösheten bland psykologer har ökat något till följd av neddragningar i flera regioner under 2024.¹⁷ Arbetsmarknaden för nyexaminerade psykologer kännetecknas av brist och det är liten konkurrens om jobben i nästan hela landet, och läget kommer enligt prognosen att vara oförändrat till 2030. Enligt prognoser från statistiska centralbyrån kommer tillgången på psykologer att öka, delvis för att Luleå tekniska universitet startar ett nytt psykologprogram 2025. Efterfrågan på psykologer bedöms dock öka i samma takt eller ännu mer på grund av en ökad befolkningstillväxt och ökade behov av hälso- och sjukvårdspersonal.

I Arbetsförmedlingens yrkesbarometer¹⁸ återges en nulägesbeskrivning av möjligheter till arbete för utbildade psykologer både nationellt och uppdelat i län. Nationellt bedöms arbetsmöjligheter för utbildade psykologer vara stora. På fem års sikt förväntas efterfrågan öka jämfört med idag. I vissa län är det större brist på psykologer medan det i andra råder balans. Listan nedan visar län och rekryteringssituationen utifrån Arbetsförmedlingens yrkes- och kompetensanalys.

¹⁶ Statistiska centralbyrån 2022. *Vilka utbildningar ger jobb?* Arbetskraftsbarometern 2022

¹⁷ Sveriges akademikers centralorganisation (SACO-S) 2025, *Framtidsutsikter – här finns jobben för akademiker 2030*.

¹⁸ Arbetsförmedlingens yrkesbarometer mars 2025.

Län	Rekryteringssituationen
Blekinge län	Brist
Dalarnas län	Balans
Gotlands län	Brist
Gävleborgs län	Balans
Hallands län	Brist
Jämtlands län	Balans
Jönköpings län	Brist
Kalmar län	Brist
Kronobergs län	Brist
Norrbottnens län	Balans
Skåne län	Brist
Stockholms län	Balans
Södermanlands län	Balans
Uppsala län	Balans
Värmlands län	Balans
Västernorrlands län	Balans
Västra Götalands län	Brist
Örebro län	Balans
Östergötlands län	Balans

Av listan framgår det att av nitton län råder det brist på psykologer i åtta län och en god balans i elva län.

Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) rapport ”*Trender och Prognoser 2023. Befolkning, utbildning, arbetsmarknad - med sikte på år 2040*” bedöms utvecklingen gå mot ett mer balanserat arbetsmarknadsläge till år 2040. I rapporten framställs att antalet nybörjare på psykologutbildningen har ökat under senaste åren, vilket vi även har pekat på i denna förstudie. SCB prognoserar att antalet nybörjare kommer att vara på ungefär dagens nivå motsvarande cirka 810 per år. Vad gäller uppdelningen mellan män och kvinnor kommer examensfrekvensen vara omkring 80 procent kvinnor och 67 procent män, vilket på sikt resulterar i omkring 600 examinerade per år.

I dag beräknas cirka 35 procent av landets yrkesverksamma psykologer vara 50 år eller äldre och fram tills år 2040 förväntas ungefär 250 personer lämna arbetskraften årligen. Tillgången på psykologutbildade beräknas öka med 45 procent fram till år 2040 och efterfrågan beräknas öka med 30 procent. Det är främst inom vård och omsorg men även inom arbetslivs- och organisationsutveckling som efterfrågan på psykologutbildade väntas öka.

SCB beräknar att tillgången kommer att öka något mer än efterfrågan under prognosperioden, men det går mot ett balanserat arbetsmarknadsläge till år 2040.

Hur har det gått för utbildningen i tidigare kvalitetsutvärderingar?

Utbildning som leder till psykologexamen har utvärderats av Högskoleverket två gånger de senaste 20 åren. I det här avsnittet beskriver vi översiktlig den kunskap vi har om resultaten och utvärderingens metod.

Samtliga psykologprogram höll god kvalitet 2004

Åren 2003/04 genomförde Högskoleverket en utvärdering av grundutbildning i psykologi på fristående kurser, psykologprogram samt forskarutbildning i psykologi.¹⁹ I utvärderingen ingick totalt 20 lärosäten. Sju av dessa gav grund- och forskarutbildning i psykologi samt utbildning som leder till psykologexamen: Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet och Örebro universitet.

Bedömargruppen granskade utbildningarnas kvalitet utifrån kvalitetsaspekter som utgick ifrån förutsättningar, processer och resultat. Utvärderingens underlag utgjordes av den information som presenterades i lärosätenas självvärderingsrapporter, kursplaner och litteraturlistor samt ifrån samtalen under platsbesöken (intervjuer).

Resultatet från utvärderingen visade på att samtliga psykologprogram höll god kvalitet och uppfyllde kraven för högre utbildning. I rapporten om utvärderingens resultat diskuterade bedömargruppen sina generella intryck och gav allmänna rekommendationer för grundutbildning i psykologi på fristående kurser, psykologprogram och forskarutbildning i psykologi. Varje enskilt lärosäte som ingick i utvärderingen gavs också rekommendationer och bedömargruppen gav sina sammanfattande intryck samt ett samlat omdöme. Rekommendationerna syftade till att bidra till kvalitetsutveckling. Även Högskoleverket reflekterar inledningsvis över vissa förhållandet som framkommer i bedömargruppens rapport.

Bedömargruppen gav följande generella rekommendationer avseende psykologprogrammen som utvärderats:

- Psykologutbildningen bör även i fortsättningen vara en generalistutbildning.
- Om ett psykologprogram har en profilering bör studenterna ges utförlig information om dess innehåll.

---

¹⁹ Högskoleverket 2004, Utvärdering av grundutbildning i psykologi på fristående kurser och psykologprogram samt forskarutbildning i psykologi vid svenska universitet och högskolor. Rapportserie 2004:11 R

- Större öppenhet kring olika terapiinriktningar i undervisningen bör utvecklas.
- Återkopplingen av studieprestation till studenterna bör förbättras.
- Större generositet bör tillämpas i tillgodoräkandet av poäng från såväl utlandsstudier som andra psykologprogram inom ramen för programstudiernas 200 poäng.
- Sök vägar att öka andelen programstudenter på forskarutbildningen.
- Programstudenter bör uppmuntras att söka forskarutbildning i större utsträckning.
- Forskningsanknytningen bör stärkas. Ett sätt att göra detta är att låta professorer och andra forskningsaktiva lärare undervisa mera.
- Jämnare könsfördelning bland studenterna bör eftersträvas, exempelvis genom aktiva åtgärder för att rekrytera fler män.
- Studenter som väljer att inte fortsätta på psykologutbildningen bör ges möjlighet till etappavgång i exempelvis en generell examen på kandidat- eller magisternivå.

Utbildningarna höll Mycket hög kvalitet och Hög kvalitet i utvärderingen 2012

Den senaste utvärderingen genomfördes av Högskoleverket 2011/12 och omfattade utbildningar som leder till examina inom psykologi och närliggande huvudområden samt psykologexamen.²⁰

I utvärderingen av utbildningar som leder till psykologexamen ingick följande sju lärosäten: Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet och Örebro universitet.

I utvärderingen specificerades att Högskoleverket, i enlighet med regeringens uppdrag, skulle utvärdera utbildningarnas resultat. Det innebär att granska i vilken utsträckning studenternas faktiska studieresultat motsvarar de förväntade studieresultaten.²¹ Utbildningen utvärderades mot ett urval av examensmål, sammanlagt elva stycken och utbildningsspecifika kriterier för bedömning av dessa. Förslag på mål

²⁰ Högskoleverket 2012, Kvalitetsutvärdering av psykologi och närliggande huvudområden samt psykologexamen, Reg.nr 643-06675-09.

²¹ U2010/4164,3546,3552/UH

valdes ut av bedömargruppen och kriterierna togs fram enligt Högskoleverkets riktlinjer.

Det underlag som ingick i utvärderingen var lärosätets självvärdering, ett urval av självständiga arbeten, alumnenkäter, studenternas erfarenheter och uppfattning om utbildningens resultat i förhållande till examensmålen. Det genomfördes även intervjuer i form av platsbesök vid samtliga utbildningar. Självvärderingen och studenternas självständiga arbeten utgjorde i utvärderingen det huvudsakliga underlaget för bedömargruppens bedömning och förslag till samlat omdöme.

Alla lärosäten som gav psykologexamen uppfyllde kvalitetskraven för högre utbildning. Tre utbildningar fick omdömet Mycket Hög kvalitet och fyra utbildningar fick omdömet Hög kvalitet.

Tabell 2. Utfall i utbildningsutvärdering beslut av UKÄ 2012

Lärosäte	Samlat omdöme
Göteborgs universitet	Hög kvalitet
Linköpings universitet	Mycket hög kvalitet
Lunds universitet	Hög kvalitet
Stockholms universitet	Hög kvalitet
Umeå universitet	Hög kvalitet
Uppsala universitet	Mycket hög kvalitet
Örebro universitet	Mycket hög kvalitet

De nationella examensmålen för psykologexamen är föremål för diskussion

Företrädare för psykologutbildningarna belyser inkonsekvent beskriva mål för psykologexamen vid två tillfällen

2011 och 2018 skriver studierektorer och utbildningsansvariga för samtliga av landets psykologutbildningar till utbildningsdepartementet

för att belysa vad de upplever som inkonsekvent beskrivna mål för psykologexamen.²²

Skrivelsen gällde de två examensmålen som säger att studenten ska:

- visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling,
- visa förmåga att under handledning bedriva psykoterapi

Skrivelsen från 2018 är till en viss del reviderad men bygger på en motivering som framfördes redan 2011 om att ovanstående mål anses problematiska. Examensmålen formuleras svår i relation till målbeskrivning av examina på avancerad nivå som innebär en fördjupad kunskap och som ställer krav på självständighet.

Företrädarna framförde att det finns en motsättning i att studenterna både självständigt ska bedriva psykologisk behandling och på samma gång bedriva psykoterapi under handledning.

I skrivelsen från 2018 framgår det också att de två examensmålen anses problematiska i fråga om att utforma utbildningen. Psykologisk behandling anses vara en hierarkiskt överordnad beskrivning av metoder, där psykoterapi är hierarkiskt underställd denna beskrivning. Företrädarna för skrivelsen menar på att självständigt bedriva psykologisk behandling (hierarkiskt överordnat) och på samma gång bedriva psykoterapi (hierarkiskt underordnat) enbart under handledning inte anses förenligt. Det framgår dock att detta inte utesluter att yrkesverksamma psykologer söker handledning när det behövs.

Ett förslag på en ny formulering där de två målen slås ihop ges enligt följande: För psykologexamen ska studenten:

- visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling, inklusive psykoterapi

Utbildningsdepartementet svarar på skrivelsen 2021 genom att ge UKÄ i uppdrag att göra en översyn av examensbeskrivningen för psykologexamen.

UKÄ får i uppdrag av regeringen att göra en översyn av examensbeskrivning för psykologexamen

I regleringsbrevet för 2021 gavs UKÄ i uppdrag att se över behovet av en ändrad examensbeskrivning av psykologexamen vad gäller målen om att bedriva psykologisk behandling respektive bedriva psykoterapi.

---

²² Dnr 411-00252-21 Förtydligande av inkonsekvent beskrivna mål, bilaga och Förtydligande av inkonsekvent beskrivna mål för psykologexamen.

I uppdraget ingick att genomföra konsekvensanalys av de förslag som lämnas, till exempel vad gäller vilka konsekvenser förslagen får för psykoterapeutexamen. Översynen skulle genomföras i samråd med Socialstyrelsen.²³

Inom ramen för uppdraget genomförde UKÄ sexton intervjuer med företrädare för både psykolog- och psykoterapeututbildningen från sju lärosäten, studenter, samt arbetslivsföreträdare och fackförbund. Bland de intervjuade fanns företrädare som stått bakom skrivelserna. Även skriftliga underlag beaktades i utredningen.²⁴

Behov av att se över examensmålet

Utredningen visade på ett behov av att se över de två examensmålen under färdighet och förmåga. Det framgår att dess formulering bidrar till en otydlighet vad som innefattas. Flertalet respondenter och Socialstyrelsen ansåg att målformuleringens ”under handledning” bör övervägas att tas bort då den betraktades som överflödigt och samtidigt bidrog till en tvetydighet.

UKÄ:s drar slutsatsen att de två examensmålen under färdighet och förmåga i psykologexamen bör kvarstå enligt nuvarande examensbeskrivning:

För psykologexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling,
- visa förmåga att under handledning bedriva psykoterapi.

UKÄ menade också på att en eventuell förändring av det aktuella examensmålet bör ske i relation till examensmålen för psykologexamen som helhet samt i relation till psykoterapeutexamen.

Konsensus kring begreppen psykologisk behandling och psykoterapi saknas

Det inkomna förändringsförslaget från 2011 och 2018 ansågs enligt UKÄ inte bidra till ett förtydligande. Delvis med hänvisning till att det saknades konsensus kring de två begreppen psykologisk behandling och psykoterapi och vilka färdigheter och förmågor som studenten förväntas uppnå vid examen kopplade till dessa.

Utredningen visade på att vilka eller vilken psykoterapeutisk inriktning studenten har möjlighet att välja, samt hur patientarbetet ser ut och hur många klienter studenten möter, skiljer sig mellan olika lärosäten, vilket

---

²³ Regeringen 2021 Översyn av examensbeskrivning för psykologexamen. U2021/01513

²⁴ Universitetskanslersämbetet 2022, *Psykologexamen, Revideringsbehov av två examensmål – rapportering till regeringen*. Rapport 2022:7.

medför att studentens färdighet och förmåga att bedriva psykoterapeutiskt behandlingsarbete varierar.

Konsekvenser för psykoterapeutexamen

En förändring i examensmålet enligt förslaget 2018, skulle enligt utredningen kunna leda till att färre psykologstudenter söker sig vidare till psykoterapeututbildningen. Den grundläggande psykoterapiutbildningen är idag inkorporerad i psykologutbildningen och möjliggör på så vis arbete med psykoterapi under handledning inom ramen för sitt yrke och om man vill meritera sig för fortsatta studier på Psykoterapeutprogrammet.

Tas formuleringen ”under handledning” bort kan det således påverka studenters benägenhet att söka sig till psykoterapeututbildningen för att bli legitimerad psykoterapeut.

Tar man bort begreppet psykoterapi, i enlighet med skrivelsen som inkom 2011, kan det i sin tur bidra till att psykologstudentens behörighet till psykoterapeututbildningen påverkas.

Utbildning som leder till psykologexamen får ett nytt nationellt examensmål

Den 1 juli 2018 infördes ett nytt examensmål i högskoleförordningen (1993:100), - *visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer*. Psykologexamen var en av utbildningarna som berördes.

Uppföljande kartläggning av hur målet inkluderas i utbildning som leder till psykologexamen

2022 fick UKÄ i uppdrag av regeringen att genomföra en uppföljande kartläggning av hur frågor om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inkluderas i de 15 utbildningar som berörs.²⁵ En av dessa var utbildning som leder till psykologexamen. Uppdraget knöt an till en liknande kartläggningen som genomfördes 2015 och sedan dess har examensmålet om att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer införts i åtta av ovanstående utbildningar.

Kartläggningens underlag utgjordes dels av en enkätundersökning där UKÄ jämförde hur situationen såg ut jämfört med 2015 när den tidigare kartläggningen gjordes, dels av workshoppar med utbildningar som leder till fyra olika examina (jurist-, socionom-, läkar- och tandläkarexamen).

---

²⁵ Universitetskanslersämbetet 2022, *Hur mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer beaktas i högre utbildning*. Rapportnummer 2022:19. Rapportering av ett regeringsuppdrag

Resultatet från enkätsvaren visade på att undervisning om mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer ingår i utbildning som leder till psykologexamen. Nästan all undervisning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ges vid den egna institutionen. Underlaget visar också på att undervisning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i viss uträkning erbjuds på teoretisk nivå i psykologutbildningen²⁶ och i viss uträkning hade också undervisningen praktisk inriktning.²⁷ Enkätsvaren visar också på att utbildningen till stor del examinerar studenterna på målet där seminarier och muntliga presentationer var vanligt förekommande examinationsformer.

Tillsynsärenden som inkommit till UKÄ

Sedan den senaste utvärderingen 2012 har det inkommit fyra stycken tillsynsärende för psykologutbildningen av olika karaktär. Ärendena har bland annat handlat om omexamination och rutiner för examination. I ett fall har UKÄ framfört kritik mot det berörda lärosätet.

---

²⁶ Teoretisk nivå kan exempelvis innebära föreläsningar, inläsning av litteratur, undervisning om förklaringsmodeller och begreppsförståelse.

²⁷ Praktiska aspekter kan exempelvis innebära att studenter arbetar med området i form av olika fallbeskrivningar eller övningar under verksamhetsförlagd utbildning.

Bilaga 1.

Examensmål för psykologexamen

Omfattning

Psykologexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 300 högskolepoäng.

Mål

För psykologexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som psykolog och för att fullgöra föreskriven praktisk tjänstgöring (PTP) som fordras för att få behörighet som psykolog.

Kunskap och förståelse

För psykologexamen ska studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen,
- visa fördjupad kunskap om psykologiska metoder för utredning och åtgärd avseende individer, grupper och organisationer,
- visa fördjupad kunskap och förståelse för samhälls- och familjeförhållanden som påverkar olika grupper och individer, såväl barn som kvinnor och män,
- visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, och
- visa kunskap om relevanta författningar.

Färdighet och förmåga

För psykologexamen ska studenten

- visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling, - visa förmåga att under handledning bedriva psykoterapi,
- visa fördjupad förmåga att självständigt planera, leda och genomföra förebyggande arbete samt utvecklings- och förändringsarbete med inriktning på individer, grupper, organisationer och miljöer,
- visa fördjupad förmåga att på vetenskaplig grund kritiskt utvärdera och utveckla behandlingsarbete och åtgärdsprogram inom verksamhetsområdet,
- visa förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,
- visa förmåga att för berörda parter muntligt och skriftligt redogöra för utredning, åtgärd och resultat samt i enlighet med relevanta författningar dokumentera dessa, och

- visa förmåga att kritiskt och självständigt granska, bedöma och använda relevant information samt att diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika grupper och därmed bidra till utveckling av yrket och verksamheten.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För psykologexamen ska studenten

- visa förmåga att fortlöpande utveckla självkänedom och empatisk förmåga,
- visa fördjupad förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,
- visa förmåga att identifiera etiska aspekter på eget forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot klienter och deras närstående, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Självständigt arbete (examensarbete)

För psykologexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 30 högskolepoäng.

Övrigt

För psykologexamen ska också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

